

УДК 378:37.014.25

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Світлана Вербицька

Стаття присвячена проблемі забезпечення якості вищої освіти в умовах її інтернаціоналізації. Автор досліджує диверсифікацію суб'єктів забезпечення вищої освіти та зумовленість їхніх дій сучасними підходами до реалізації концепції якості вищої освіти. В статті досліджується проектно-моніторингово-рекомендаційна діяльність ОЕСР як суб'єкта наднаціонального рівня, який забезпечує якість вищої освіти в регіональному і глобальному вимірах.

Ключові слова: забезпечення якості вищої освіти, інтернаціоналізація вищої освіти, суб'єкти забезпечення якості вищої освіти.

Постановка проблеми. Останнім часом на сторінках як іноземних, так і вітчизняних фахових видань часто можна зустріти словосполучення «інтернаціоналізація вищої освіти». Голландський науковець Х. де Віт, досліджуючи цей феномен, у монографії «Інтернаціоналізація вищої освіти у США і Європі» констатує, що визнання її позитивного впливу на національну систему освіти зростає як у країнах з процвітаючою економікою, так і в державах, що розвиваються [1, с. 155]. Для України надзвичайно важливо вивчати і враховувати тенденції інтернаціоналізації вищої освіти. Ігнорування цього явища загрожує національній системі освіти зниженням обсягу експорту освітніх послуг, сповільненням темпів розвитку міжнародного співробітництва, ускладненням процесу інтеграції національної вищої школи у регіональний і глобальний освітній простір, а зрештою – і цілковитою ізоляцією від світової освітньої спільноти.

Експерти Центру досліджень у галузі освіти та інновацій при Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) констатують, що за останні 20 років значно збільшилася кількість контролюючих агенцій національного рівня та розширились мережі професійних організацій, які ведуть конструктивний діалог щодо забезпечення якості освітніх послуг і моніторингу ефективності національної освітньої політики [4, с. 9]. Проте вони наголошують, що стрімкий розвиток академічної, програмної та інституційної мобільності мінімізує ефективність зусиль національних інституцій щодо забезпечення якості вищої освіти та іноземних дипломів і кваліфікацій. Національні системи забезпечення якості освіти лише в деяких державах готові дати чіткі відповіді на низку запитань, що виникають у контексті транснаціональної освіти [4, с. 15–16].

Відсутність стовідсоткової гарантії з боку національних інституцій у забезпеченні якості освіти на наднаціональному рівні створює певний вакуум у контролі за якістю послуг, які надаються альтернативними провайдерами, та

збільшує ризик для студентів отримати за кордоном диплом зразка, який буде недійсний на батьківщині. На тлі реформаторських змін в царині вищої освіти виникає гостра необхідність створення універсальних методик порівняння якості освітніх послуг, єдиної системи контролю за якістю академічних результатів і доступу до надійних джерел інформації про діяльність ВНЗ у різних куточках нашого «глобального дому».

Глобальні мережі моніторингових національних агенцій та міжнародні організації, на нашу думку, вже зробили рішучі кроки у напрямку розв'язання цієї проблеми. На жаль, в одній статті неможливо схарактеризувати результати діяльності всіх міжнародних організацій (ЮНЕСКО, ОЕСР, Світового банку) та багатьох глобальних і регіональних освітніх мереж, що опікуються розв'язанням проблеми забезпечення якості вищої освіти. Вітдак обмежимося аналізом проектно-моніторингово-рекомендаційної діяльності відділів ОЕСР за останні 10 років.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз науково-педагогічної літератури та інформаційно-аналітичних доповідей міжнародних організацій засвідчив, що проблему поліаспектності концепції якості освіти у своїх наукових роботах досліджували Д. Грін, М. Діас, К. Трембле, Л. Харвей та ін. Диверсифікацію методів забезпечення та моніторингу якості освіти досліджували Т. Адамс, Дж. Букін-Вайнер, Д. Вудхауз, Д. Ітон, К. Ларсен, Р. Левіс, Г. МакБерні, С. Увалік-Трамбік, П. Фогельберг, Р. Хоппер, та ін. Взаємозалежність двох понять: інтернаціоналізація вищої освіти і забезпечення якості освіти – стали предметом вивчення Д. Ван Дамме, М. Ван дер Венде, П. Ван дер Хійдена, Х. де Віта, К. Кемпбелла, Дж. Найт та ін.

Метою статті є визначення найбільш впливових суб'єктів забезпечення якості транснаціональної освіти й аналіз проектно-моніторингово-рекомендаційної діяльності ОЕСР.

Виклад основного матеріалу. Новітній етап розвитку вищої освіти характеризується значними змінами, що відбулися як у національних системах освіти, так і в глобальному масштабі. Звісно, такі трансформації тією чи іншою мірою наблизили момент перегляду правил забезпечення якості вищої освіти з урахуванням реалій сьогодення. Перехід вищої освіти з категорії елітарних послуг до загальнодоступних був важливим чинником змін у цій галузі. Вища освіта в результаті масовізації стала непомірним тягарем для національних бюджетів і зазнала відносного скорочення фінансування.

Наступний етап трансформацій ознаменувався децентралізацією національних систем освіти, посиленням автономії ВНЗ, політичним курсом неоліберальної спрямованості й диверсифікацією провайдерів освітніх послуг. Як результат, зросла роль транснаціональної освіти й ускладнився процес моніторингу якості освітніх послуг та визнання академічних кваліфікацій.

Експерт із питань розвитку вищої освіти ОЕСР К. Трембле, аналізуючи проблему забезпечення і покращення якості вищої освіти, пропонує визначення якості як абстрактної величини. Вона вважає, що якість – це уявна відстань між двома об'єктами – бажаним результатом і реальними досягненнями індивіда. Через зменшення відстані між ними якість буде зростати [6, с. 262]. Але через варіативність «бажаного результату» можна отримати зовсім неочікувані показники якості. Річ у тім, що концепція якості вищої освіти вирізняється складністю і багатоаспектністю, а вибір однієї

характеристики з-поміж інших часто зумовлений лобіюванням приватних інтересів, обстоюванням особистих переконань індивідів, а часто й загалом системою цінностей, традицій і культурних надбань усього народу.

Дж. Найт зауважує, що існує багато варіантів інтерпретації якості вищої освіти. Одні суб'єкти розглядають її як продуктивність, ефективність, об'єктивність, навіть справедливість. Інші описують як бездоганність або результат, максимально наближений до ідеалу. А хтось аналізує якість із позиції фінансової вигоди, оцінюючи рентабельність і відповідність результату коштам, витраченим на його досягнення [2, с. 231].

Уже в 2003 році була зроблена перша спроба ідентифікувати суб'єкти, які зацікавлені в забезпеченні якості вищої освіти. К. Ватті визначає групу з чотирьох учасників: 1) уряд держави; 2) національні аудиторські й акредитаційні агенції; 3) ВНЗ; 4) професорсько-викладацький склад. У 2008 році К. Трембле доповнила цей перелік ще трьома суб'єктами: 1) студенти і їх батьки; 2) роботодавці; 3) суспільство [6, с. 278]. Вважаємо, що до переліку зацікавлених осіб також необхідно зарахувати ЗМІ, глобальні і регіональні мережі аудиторських і акредитаційних агенцій та міжнародні організації, які займаються проблемою розвитку вищої освіти (ЮНЕСКО, Світовий банк, ОЕСР).

Підкреслимо, що кожен із названих вище суб'єктів часто має власне бачення суті якості вищої освіти, тому цілком зрозуміло, що бажані цілі і методи їх досягнення можуть не збігатися. Проаналізуємо, як сутність концепції якості вищої освіти зумовлює функції найвпливовіших суб'єктів її забезпечення: 1) уряд держави; 2) ВНЗ; 3) глобальні і регіональні мережі аудиторських і акредитаційних агенцій; 4) міжнародні організації на прикладі ОЕСР.

Слід також зазначити, що соціально-економічний і адміністративно-політичний контекст кожної країни є унікальним і головним чинником, що визначає освітню політику і, зокрема, методи забезпечення якості освіти. Так Р. Хоппер стверджує, що кожна країна намагається досягти принаймні однієї з двох цілей: 1) захистити споживачів від неякісних освітніх послуг або 2) ініціювати зростання якості вищої освіти, яка надається її громадянам [5, с. 117]. У наведеній нижче таблиці пропонуємо загальний перелік ймовірних концепцій якості освіти і зумовлених ними функцій суб'єктів забезпечення якості освіти (див. табл.1).

Розпочнемо аналіз діяльності суб'єктів забезпечення якості освіти із ВНЗ. Наприкінці минулого століття ВНЗ опинився у драматичній ситуації. Він відчув гострий дефіцит фінансування і був змушений виходити на міжнародний ринок в якості провайдера освітніх послуг. На той час вже існував попит на такі послуги, але не були розроблені ні принципи, ні домовленості про забезпечення їх якості. Тому ВНЗ часто доводиться самотужки розв'язувати проблему забезпечення якості власних послуг для іноземних споживачів і піклуватися про визнання власних дипломів і академічних кваліфікацій у інших країнах. Забезпечення якості освіти – це першочергове завдання для ВНЗ, який турбується про власний статус та імідж. Добра слава університету – це найкраща реклама, яка приваблює потенційних студентів. У той час як академічні програми і заклад у цілому повинні відповідати національним стандартам та вимогам акредитаційних агенцій, ВНЗ має дбати про власний імідж і конкурентоздатність на наднаціональному рівні. Вирішення цього завдання неможливе без систематичного самоаналізу діяльності ВНЗ і

подальшого розгорнутого моніторингу за участю іноземних колег. Збалансованість освітньої політики закладу залежить у першу чергу від усвідомлення переваг і недоліків у роботі викладачів, кореляції об'єктивних можливостей і суб'єктивних потреб, орієнтації на лідерів галузі і проведення систематичних порівняльних досліджень власних досягнень із успіхами колег з інших вишів.

Таблиця 1.

Залежність діяльності суб'єктів забезпечення якості вищої освіти від вибору концепцій забезпечення якості освіти

	Суб'єкти, які впливають на забезпечення якості вищої освіти			
	ВНЗ	Уряд держави	Регіональні й глобальні мережі моніторингових агенцій	Міжнародна організація ОЕСР
Пріоритети і концепції якості освіти	<p>Якість як досягнення мінімально-лімітованих стандартів, норм, критеріїв.</p> <p>Якість як досягнення задекларованої мети.</p> <p>Якість як бездоганність одержаного результату.</p> <p>Якість як шлях постійного вдосконалення</p>	<p>Якість як досягнення мінімально-лімітованих стандартів, норм, критеріїв.</p> <p>Якість як досягнення задекларованої мети</p>	<p>Якість як досягнення мінімально-лімітованих стандартів, норм, критеріїв.</p> <p>Якість як перепустка на міжнародний ринок освітніх послуг</p>	<p>Якість як досягнення мінімально-лімітованих стандартів, норм, критеріїв.</p> <p>Якість як шлях постійного вдосконалення.</p> <p>Якість як бездоганність отриманого результату</p>
Функції суб'єкта забезпечення якості освіти	<p>Самоаналіз навчальної діяльності з подальшим складанням звіту, співпраця з колегами з моніторингових агенцій, відповідність освітніх послуг національним й міжнародним стандартам, членство у регіональних і міжнародних мережах; інтеграція внутрішньої і зовнішньої інтернаціоналізації в її діяльності</p>	<p>Акредитація ВНЗ і академічних програм, аудит, сертифікація, стандартизація, визнання академічних кваліфікацій і дипломів; забезпечення юридично-правового підґрунтя, санкції, заохочення тощо</p>	<p>Функції координуючої організації: конвергенція в діяльності національних моніторингових агенцій, стандартизація методів забезпечення якості освіти, якими користуються національні агенції, створення єдиного реєстру національних агенцій, обмін інформаційними і статистичними даними та передовим досвідом тощо</p>	<p>Актуалізація проблеми на урядовому рівні, її дослідження міжнародними групами фахівців і внутрішніми експертами, проведення конференцій, складання аналітичних оглядів і доповідей національних і регіональних масштабу, прогностична роль, співпраця з колегами з інших міжнародних організацій, організація і проведення масштабних тематичних проектів, забезпечення статистичних даних, здійснення порівняльного аналізу тощо</p>

Уряд, як правило, відіграє велику роль у розвитку національної системи вищої освіти, виконуючи функції регулятивного, контролюючого і фінансуючого органу, а часто і координатора освітньої політики в цілому. Держава залишає за собою право визнавати академічні програми, кваліфікації, дипломи та ліцензувати вищі навчальні заклади, які діють у межах державних кордонів. У деяких країнах уряд самостійно контролює процес забезпечення якості освіти, в інших – уповноважує національні моніторингові агенції виконувати ці функції. Також добре відома практика, коли держава залишає за собою право виносити остаточний вердикт, розробляти рекомендації, або застосовувати санкції і мотивації, спираючись на результати роботи, попередньо проведеної моніторинговими агенціями.

З розвитком академічної мобільності та через збільшення можливостей працевлаштування за кордоном, громадяни потребують гарантій на отримання валідних академічних кваліфікацій, дипломів та їх визнання в інших країнах. Національні моніторингові агенції не можуть стовідсотково забезпечити якість вищої освіти. Їм часто бракує досвіду і повноважень для впливу на іноземних провайдерів. Вступ до регіональних і міжнародних мереж професійних моніторингових агенцій відкриває державні кордони і дає змогу ознайомитися з міжнародними стандартами діяльності національних агенцій, гарантує кваліфіковану оцінку їхньої роботи з боку іноземних колег та втілює мрію про необмежений інформаційний простір і можливість обміну досвідом та передовими ідеями.

Пам'ятаючи про унікальність національного контексту, який унеможливує об'єктивне порівняння здобутків ВНЗ, виникає потреба в діяльності так званої третьої сили, яка б незаангажовано і професійно проводила порівняльний аналіз, надавала кваліфіковані рекомендації і своєчасно сповіщала про інновації і пріоритетні тенденції розвитку вищої освіти у світі. ОЕСР відповідає таким критеріям. Організація має багаторічний досвід медіатора освіти, виступає ареною для дискусій і може похвалитися високопрофесійною командою аналітиків у галузі освітньої політики. ОЕСР уперше зацікавилася проблемою якості освіти ще на початку 80-х років минулого століття. Результати проведеного експертами ОЕСР порівняльного аналізу академічних здобутків американських і японських студентів (1983 р.) розчарували чиновників США. Американська сторона, скориставшись своїм впливом і авторитетом серед країн-членів організації, ініціювала моніторинг якості освіти як тему подальшого дослідження для експертів ОЕСР [9, с. 181].

На початковому етапі проекту експерти активно займалися моніторингом якості середньої освіти. Проте вже в 90-х намітилася чітка траєкторія діяльності ОЕСР у дослідженні проблеми забезпечення якості вищої освіти. Між експертами ОЕСР розгорнулася дискусія з приводу взаємозалежності інтернаціоналізації та якості вищої освіти. Дилема була такою: розглядати інтернаціоналізацію як кінцеву мету діяльності ВНЗ чи як засіб покращення якості вищої освіти. Проте науковці були єдині в тому, що інтеграція міжнародного виміру в навчально-дослідницьку практику та надання академічних послуг транснаціональної спрямованості позитивно впливають на забезпечення якості вищої освіти [3, с. 20].

Експерти впевнені, що інтернаціоналізація вищої освіти повинна займати центральне місце в діяльності ВНЗ і відігравати роль ключового об'єкта при загальному моніторингу забезпечення якості освіти. Практичним втіленням ідеї моніторингу якості стратегій інтернаціоналізації став спільний проект підрозділу інституційного менеджменту вищої освіти (IMHE) та Асоціації академічного співробітництва (ACA) – Проект із моніторингу якості інтернаціоналізації (IQRP). З пояснювальної записки до проекту відомо, що експерти ОЕСР ще з 1994 р. аналізували стратегії інтернаціоналізації інституційного рівня у різних країнах на предмет 1) їх якості; 2) впливу інтернаціоналізації вищої освіти на рівень забезпечення якості освіти [3, с. 45]. Дж. Найт і Х. де Віт, аналізуючи проект, назвали його процедурою моніторингу ступеня відповідності досягнутих ВНЗ результатів тим, які були визначені на перспективу [3, с. 49]. Організатори проекту ставили за мету:

- привернути увагу до різноманіття стратегій, які впроваджуються ВНЗ;
- ініціювати моніторинг якості інтернаціоналізації вищої освіти як важливого напрямку діяльності ВНЗ;
- розробити загальні директиви моніторингу і методологію проведення процедур самоаналізу і колегіального інспектування процесів інтернаціоналізації, ініційованих ВНЗ;
- забезпечити рекомендації подальшого вдосконалення інтеграції інтеркультурного виміру в діяльність ВНЗ;
- проаналізувати вплив впроваджуваних стратегій інтернаціоналізації на забезпечення якості вищої освіти [3, с. 47].

Проект базується на принципах самоаналізу і колегіального моніторингу стратегій інтернаціоналізації вищої освіти в контексті індивідуально-спланованої освітньої політики ВНЗ. Оскільки проект претендує на статус міжнародної моніторингової програми, то принципи полікультуризму і універсальності є чи не найголовнішими з-поміж існуючих. Принцип конфіденційності також входить до переліку базових. Організатори проекту не ставлять за мету виносити результати аналізу якості стратегій інтернаціоналізації вищої освіти в окремому ВНЗ на широкий загал, така інформація створюється для внутрішнього користування з подальшою рефлексією і порівняльним аналізом одержаних результатів.

Аналіз проекту «Якість та інтернаціоналізація вищої освіти» спонукає до висновку, що IQRP – це багатоетапна програма, яка вимагає участі як внутрішніх університетських експертів, так і їхніх колег з інших ВНЗ. Відправною точкою проекту стає детальне вивчення раніше визначених завдань і цілей діяльності ВНЗ. Наступний етап передбачає самоаналіз, пов'язаний із міжнародним виміром діяльності ВНЗ. Він повинен сприйматися не як підготовка до моніторингу стратегій іноземними колегами, а радше як можливість самостійно критично оцінити власні здобутки і недоліки. Зовнішній моніторинг покликаний дати оцінку інтернаціоналізаційній діяльності закладу у позаінституційній площині і забезпечити коментар щодо об'єктивності експертів ВНЗ у визначенні рівня відповідності бажаних і дійсних результатів упровадження стратегій інтернаціоналізації. По завершенню роботи група експертів зовнішнього моніторингу залишає рекомендації щодо

покращення якості міжнародного виміру в діяльності закладу і тим самим ініціює післямоніторинговий етап. Слід зазначити, що в цілому IQRP – це частина циклічного перманентного процесу на шляху до покращення якості вищої освіти за рахунок впровадження інтеркультурного виміру в академічну і організаційну діяльність ВНЗ.

Усвідомлюючи широкі можливості для вдосконалення компетентностей випускників та покращення якості національних систем вищої освіти за рахунок інтернаціоналізації, політики і науковці відчували необхідність у створенні міжнародних документально оформлених рекомендацій, які би стимулювали міжнародне співробітництво і сприяли забезпеченню якісної транснаціональної вищої освіти. Започаткування такого проекту було доручене найвпливовішим і найдосвідченішим фахівцям у сфері вищої освіти – аналітикам ОЕСР та ЮНЕСКО. Вагомим доробком у забезпеченні галузі вищої освіти і визнання академічних кваліфікацій та дипломів стали «Директиви із забезпечення якості у сфері транснаціональної вищої освіти».

Як відзначено у Директивах, документ повинен забезпечувати міжнародні підстави для захисту студентів та інших зацікавлених суб'єктів від неякісних освітніх послуг та від провайдерів із сумнівною репутацією, а також стимулювати розвиток системи якісної транснаціональної вищої освіти, яка б відповідала гуманітарним, соціальним, економічним і культурним потребам людства [10, с. 9]. Директиви базуються на принципі взаємодовіри і поваги до національних особливостей кожної держави. Центральне місце відводиться принципу міжнародної співпраці в галузі вищої освіти. Велике значення при обговоренні директив набув принцип главенства національних органів влади і диверсифікації систем вищої освіти. У процесі формування освітньої політики повинні враховуватися як національні пріоритети, так і особливості способів та засобів їх досягнення. Ефективність директив у цілому залежить від зростання потенціалу національних систем щодо забезпечення якості вищої освіти і суворого дотримання рекомендацій кожним суб'єктом цієї діяльності.

Укладачі документу визнають значущість ролі неурядових організацій – асоціацій ВНЗ, студентських організацій, асоціацій викладачів, які працюють у галузі забезпечення якості мереж, органів акредитації і визнання кваліфікацій, а також професійних асоціацій – у сприянні міжнародному співробітництву для забезпечення якості транснаціональної вищої освіти. Директиви ставлять за мету стимулювати процес розгортання і координації уже існуючих ініціатив шляхом активізації діалогу і співробітництва між різними зацікавленими суб'єктами.

Враховуючи специфіку забезпечення якості освітніх послуг у кожній країні, «Директиви» передбачають конкретні дії для шести зацікавлених сторін: органів державного управління; ВНЗ/нових провайдерів освітніх послуг; студентських організацій; органів забезпечення якості та акредитації; органів академічного визнання; професійних асоціацій. Директиви не мають обов'язкової юридичної сили, тому країни-учасниці реалізують їх з урахуванням особливостей їхніх національних систем вищої освіти.

На зустрічі міністрів освіти країн-членів ОЕСР в Афінах у червні 2006 р. обговорювалася проблема масовізації вищої освіти, підвищення вимог до

випускників на ринку праці, диверсифікації освітніх провайдерів і запеклої боротьби ВНЗ за лідируючі позиції у світових рейтингах. Учасники конференції визнали необхідність забезпечити не лише доступність і якість вищої освіти, але й об'єктивність та універсальність моніторингу цього складного процесу. Недосконалість, а власне односторонність погляду на визначення критеріїв якості діяльності ВНЗ у практиці світових рейтингових компаній, є очевидною. Міністри наполягли на створенні ефективної методології, яка би забезпечила порівнюваність академічних здобутків студентів незалежно від культурного та мовленнєвого контексту. Після 15 місяців досліджень на токійській конференції в січні 2008 року посадовцям був запропонований проект ANELO (оцінювання академічних досягнень студентів у вищій освіті). Він отримав одностайну підтримку присутніх.

Аналітикам ІМНЕ, як досвідченим фахівцям у проведенні масштабних проєктів, доручили здійснення ANELO. Його мета, за визначенням експертів ОЕСР, полягає у класифікації різних типів академічних досягнень та визначенні й моніторингу критеріїв, що впливають на освітні досягнення [7, с. 4]. Понад те, проєкт базується на принципі універсальності, полікультурності освітнього контексту та диверсифікації провайдерів освітніх послуг. Важко перебільшити практичну значущість ANELO: по-перше, він дасть змогу підвищити рівень достовірності і доступності інформації для абітурієнтів про якість освітніх послуг, які пропонуються різними ВНЗ; по-друге, він є гарною нагодою для адміністрації закладу проаналізувати недоліки в роботі ВНЗ і розробити стратегію їх ліквідації або, навпаки, на весь світ заявити про свої досягнення; по-третє, запевнити роботодавців у професіоналізмі колишніх випускників і сьогоднішніх претендентів на робоче місце.

ANELO претендує на статус найбільш масштабного й універсального проєкту в галузі моніторингу якості вищої освіти. Завершення розробки теоретико-методологічної бази та апробації інструментарію визначення якості академічних здобутків студентів очікується не раніше 2016 року. На сьогоднішній день з ініціативи аналітиків відділу ІМНЕ вже проведено понад 10 засідань експертних комісій, розроблений стратегічний план упровадження проєкту в життя і здійснюється аналіз техніко-економічної доцільності ANELO. Пілотний проєкт передбачає багатовекторну аналітично-дослідницьку роботу, а саме:

1. Оцінювання академічних досягнень студентів як **загальних умінь** (generic skills), що передбачають розвиток аналітичних здібностей, критичного мислення, лідерських здібностей, вміння працювати в колективі, застосовувати теоретичні знання на практиці тощо.

2. Оцінювання **компетентностей** студентів із **профільної дисципліни** (discipline-specific competencies). Для експериментального дослідження обрані економіка та інженерія як науки, які мало диференціюються залежно від культурного контексту. Слід зазначити, що при оцінюванні знань фактичного матеріалу студентам пропонують застосувати не тільки спеціалізовані навички при вирішенні змодельованої ситуації.

3. Оцінювання **доданих (використаних у освітньому процесі) ресурсів** (value-added strand), які забезпечуються провайдером. До цієї категорії

належить матеріально-технічне забезпечення, мікроклімат у колективі, заохочення та стимули з боку адміністрації тощо.

Очікується, що пілотний проект АНЕЛО завершиться у 2011 р., але ніхто не може напевно спрогнозувати його результати. Лише детальне колективне обговорення гіпотетичних проблем проекту, врахування особливостей національних систем вищої освіти всіх його учасників може стати запорукою успіху.

Висновки. З розвитком нових форм транснаціональної вищої освіти, короткотривалих академічних програм, зі зростанням популярності дистанційної освіти та навчання впродовж життя можна бути впевненим лише в одному: освіта вже давно проникла за стіни «вежі із слонової кістки», якою завжди були оточені ВНЗ, і виникла гостра необхідність критичного кваліфікованого аналізу освітніх послуг, які пропонуються різними провайдерами. Держава і національні акредитаційні агенції вже не в змозі захистити споживачів від псевдокваліфікацій, недійсних дипломів, програм сумнівної якості тощо. На нашу думку, проблема переросла національний рівень і настав час для глобального її розв'язання. На прикладі самостійної діяльності освітніх підрозділів ОЕСР, а також їх тісної співпраці з іншими міжнародними організаціями й асоціаціями (ЮНЕСКО, ААС) були продемонстровані результативні, виважені кроки у напрямі диверсифікації ініціатив по забезпеченню якості вищої освіти. Директиви і проекти, які розглянуті вище, мають рекомендаційний, а не прескриптивний характер, що залишає певне місце для врахування особливостей і пріоритетних тенденцій розвитку національних систем освіти.

На подальший розгляд заслуговують такі проблеми: діяльність міжнародних мереж акредитаційних агенцій по забезпеченню якості вищої освіти; фактори, що зумовлюють пріоритетність вибору концепції якості «якість як покращення освітніх послуг» чи «якість як звітність про результативність програм»; взаємообумовленість інтернаціоналізації і якості вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. de Wit H. *Internationalization of Higher Education in the United States of America and Europe: a Historical, Comparative, and Conceptual Analysis*. – Westport: Greenwood Press, 2002. – 270 p.
 2. Knight J. *Monitoring the Quality and Progress of Internationalisation*// *Journal of Studies in International Education*. – the Hague: Nuffic, 2001. Vol. 5. – № 3. – 228–243 p.
 3. OECD. *Quality and Internationalisation in Higher Education* – Paris: OECD, 1999 – 268 p.
 4. OECD. *Quality and Recognition in Higher Education– the Cross-border Challenge* – Paris: OECD, 2004 – 203 p.
 5. OECD/the World Bank. *Cross-border Tertiary Education – a Way towards Capacity Development* – Paris: OECD, 2007 – 200 p.
 6. OECD. *Tertiary Education for the Knowledge Society* – Vol. 1. – Paris: OECD, 2008. – 259–324 p.
 7. OECD. *Assessment of Higher Education Learning Outcomes*. – Paris: OECD, 2009. – 14 p.
 8. OECD. *Higher Education to 2030* – Vol. 2. – Paris: OECD, 2009. – 323–352 p.
 9. Papadopoulos G. *Education 1960–1990. The OECD Perspective*. – Paris: OECD, 1994.
 10. UNESCO/OECD. *Guidelines for Quality Provision in Cross-border Higher Education* – Paris: OECD, 2005. – 40 p.
-
-